

EL COWBOY DE WALKER BROTHERS

Després de sopar el pare diu: “¿Vols que baixem a veure si el llac continua al seu lloc?” Deixem la mare cosint sota el llum del menjador, fent-me vestits abans de la tornada a l’escola. Amb aquest objectiu ha esquinçat un vell conjunt seu i un vestit escocès de llana, i ara ha de tallar i combinar els quadrats amb gràcia i fer-me estar allà dreta girant ara cap aquí ara cap allà per fer emproves inacabables, suada, aguantant la picor de la llana calenta, ingrata. Deixem el meu germà al llit, al petit porxo vidrat que hi ha a la punta de la galeria del davant. De vegades s’agenolla damunt del llit, acosta la cara al vidre i crida mig plorant: “iPorta’m un gelat de cucurutxo!”, però jo li responc sense ni tan sols girar el cap: “Ja t’hauràs adormit”.

Llavors el pare i jo baixem a poc a poc per una mena de carrer llarg i deixat, amb anuncis de gelats Silverwoods plantats a la vorera davant de petites botigues il·luminades. Som a Tuppertown, un vell poble del llac Huron, antic port de cereals. A certs llocs, el carrer rep l’ombra d’uns aurons amb arrels que han esquerdat i rebentat la vorera i s’estenen com cocodrils dintre de patis deserts. Hi ha gent asseguda a fora, homes en mànigues de camisa i samarreta

i dones amb davantal; gent que no coneixem, però si algú sembla que es disposi a moure el cap i dir: “Quina nit més agradable que fa”, el pare també mou el cap i diu una cosa per l’estil. Encara hi ha nens que juguen. Tampoc els conec, perquè la mare ens fa quedar al jardí, al meu germà i a mi, diu que ell és massa petit per sortir i jo me n’he de cuidar. No em sap gaire greu quan els veig jugar al vespre, perquè fan jocs molt estranys i poc organitzats. Els nens, quan volen, se separen en grups de dos o se’n van cadascun pel seu compte sota un dels grans arbres i, en solitari, com jo tot el dia, es dediquen a enfonsar còdols a terra o a escriure lletres amb un pal.

Poc després deixem enrere els patis i les cases, passem davant d’una fàbrica amb les finestres cegades, una serradora amb portalada de fusta tancada a la nit. Després el poble es converteix en una escampadissa de petits magatzems i ferrovellers, la vorera s’acaba i avancem per un camí sorrenc ple de repalasses, plataners i males herbes anònimes. Arribem a un descampat, una mena de parc, de fet, perquè està net de deixalles i hi ha un banc amb un llistó de menys al respatller, un lloc per seure a mirar l’aigua. Que sol ser grisa al vespre, sota un cel lleugerament cobert, sense posta de sol, amb l’horitzó entelat. Un so esmorteït i net cap a les pedres de la platja. Més enllà, cap al poble pròpiament dit, hi ha una tira de sorra, un tobogan d’aigua, boies que es balancegen marcant la zona segura de bany i la trona desmanegada del vigilant. També un llarg edifici verd fosc, com una galeria coberta, anomenat

el Pavelló, que els diumenges és ple de pagesos amb les dones mudades i encarcerades. És la part del poble on solíem anar quan vivíem a Dungannon i a l'estiu veníem tres o quatre cops al llac. Aquí i als molls, on anàvem a veure les velles barcasses rovellades, mandroses, que transportaven gra i ens meravellava que poguessin passar l'escullera i ja no diguem arribar a Fort William.

A la vora dels molls hi ha rodamons que quan fa un vespre així de vegades s'atansen fins al límit de la platja, puguen el camí desigual i precari que han fet els nois i deambulen entre les mates seques. Diuen no sé què al pare, perquè a mi els rodamons em fan tanta por que no els entenc. El pare contesta que no té ni un ral. "Et faré un cigaret si vols", diu, i reparteix bé el tabac sobre un paper de fumar, el llepa, l'enganxa i el dona al rodamón, que l'agafa i se'n va. El pare se'n cargola un, l'encén i se'l fuma.

M'explica com es van formar els Grans Llacs. Diu que tot l'espai on ara hi ha el llac Huron abans era terra plana, una gran plana. Després va venir el gel, que baixava del nord i s'instal·lava avall de tot. Així... i amb els dits estesos de la mà prem el sòl de roca dura on seiem. Els seus dits a penes hi deixen marca, i diu: "És clar, la capa de gel antic tenia molta més força que aquesta mà". Després el gel es va fer enrere, va tornar cap al Pol Nord d'on venia i va deixar dits de gel a les fondalades que havia obert, el gel es va convertir en aigua i és on ara són els llacs. Són joves, en temps geològic. Miro d'imaginar-me la plana aquella davant meu, amb dinosaures que hi caminen, però ni tan

sols puc imaginar la riba del llac quan hi eren els indis, abans de Tuppertown. M'aclapara l'ínfima part de temps que ens pertoca, tot i que sembla que el pare s'ho pren amb calma. De fet, fins i tot ell, que de vegades penso que hi és d'ençà que el món va començar, ha viscut en aquesta terra només una mica més que jo comparat amb tot el temps que fa que el món existeix. Ell tampoc no ha conegut una època en què no existissin els automòbils ni la llum elèctrica. Quan va començar el segle xx no vivia. Jo qui sap si seré viva —i seré molt molt vella— quan acabi. No m'agrada pensar-hi. M'agradaria que el llac fos sempre només un llac, amb les boies tot al voltant de la zona de bany, i l'escullera i els llums de Tuppertown.

El pare té feina, és venedor de Walker Brothers, una empresa que ven gairebé només en zones rurals. Sunshine, Boylesbridge, Turnaround: aquest és el seu territori. Dunggannon, on vivíem abans, no hi entra, és massa a prop de ciutat, i la mare se n'alegra. Ven xarop per a la tos, reforçants amb ferro, cataplasmes, laxants, píndoles pels trastorns femenins, col·lutoris, xampú, liniment, pomada, extractes de llimona, taronja i gerd, vainilla, colorants alimentaris, te negre i verd, gingebre, clau i altres espècies, verí per a les rates. Té una cançó que comença amb aquests dos versos:

Tinc liniments i pomades,
Xampú, unguents, i mata-rates...

La mare no li troba cap gràcia, a la cançó. Una cançó de venedor ambulat, que és el que és, un venedor ambulat que truca a la porta de la cuina en llocs perduts. Fins l'hivern passat teníem el nostre negoci, una granja de guineus. El pare criava guineus argentades i venia les pells a gent que les convertia en capes, abrics i maniguets. Els preus van caure, el pare no va plegar confiant que l'anysegüent pujarien, i van tornar a caure, i va aguantar un altre any i encara un altre, i finalment no va poder aguantar més perquè devíem tot l'aliment de les bèsties. He sentit la mare explicar-ho moltes vegades a la senyora Oliphant, que és l'única veïna amb qui es parla. (La senyora Oliphant també ha baixat de categoria: era mestra i es va casar amb el conserge de l'escola.) Vam posar-ho tot en el negoci, diu la mare, i no en vam treure res de res. Molta gent podria dir-ho, ara mateix, però la mare no té temps per pensar en les calamitats nacionals, només l'interessa la nostra. El destí ens ha abocat a un carrer de gent pobra (no importa que ja fóssim pobres abans, era una mena de pobresa diferent) i no tenim més remei, com diu ella, que prendre'ns-ho amb dignitat, amb amargor, sense resignació. No la consolarà tenir un bany amb banyera de potes d'urpa ni un vàter amb cadena, ni aigua corrent, voreres al voltant de la casa i llet en ampolles, ni tan sols els dos teatres i el restaurant Venus i uns magatzems Woolworths meravellosos amb ocells que canten als racons refrescats per ventiladors i peixos petits com ungles, brillants com llunes, que neden a les seves peixeres verdes. A la mare, tot això li és igual.

A la tarda, tot sovint va a la botiga de comestibles d'en Simon i se m'emporta perquè l'ajudi a dur coses. Es posa un vestit bo, blau marí amb floretes, tot recte, sobre uns enagos blau marí. També un barret d'estiu de palla blanca, inclinat, i unes sabates blanques que li acabo d'emblanquir a les escales del darrere, damunt d'un diari. Jo porto els cabells ben pentinats amb llargs tirabuixons humits que per sort l'aire sec desfarà de seguida i una gran llaçada rígida al capdamunt. És totalment diferent de sortir amb el pare després de sopar. Encara no hem caminat deu metres que ja tinc la sensació que som la riota universal. Fins les paraulotes guixades a la vorera es riuen de nosaltres. La mare no sembla adonar-se'n. Camina serenament com una senyora que va a comprar, com una *senyora* que va a comprar, al costat de les mestresses de casa amb vestits amples sense cinturó estripats a les aixelles. Amb mi, la seva obra, al seu costat, amb els rínxols miserables i l'ostentosa llaçada al cap, els genolls ben fregats i els mitjons blancs: tot el que jo no vull ser. Detesto fins el meu nom quan ella el diu en públic, amb aquella veu aguda, orgullosa i altisonant, deliberadament diferent de la veu de qualsevol altra mare al carrer.

De vegades la mare porta de sorpresa una barra de gelat —un succedani de gelat napolità— i, com que no tenim nevera, despertem el meu germà i ens el mengem a corre-cuita al menjador, sempre fosc per culpa de la paret de la casa del costat. Jo me'l menjo amb cullereta a poc a poc amb l'esperança que me'n quedi una mica quan el

meu germà ja tingui el plat buit. La mare llavors mira de repetir les converses que teníem abans a Dungannon, al començament, en una època més fàcil, abans que nasqués el meu germà, quan ella em donava una mica de te amb molta llet en una tassa com la seva i sèiem a l'esglaió de davant de la bomba i els matolls de lilàs, més enllà de les gàbies de les guineus. No pot estar-se d'evocar aquell temps. “¿Te'n recordes quan et vam posar al trineu i el Major t'arrossegava?” (El Major era el nostre gos, que vam haver de deixar als veïns quan ens vam traslladar.) “¿Te'n recordes de la caixa de sorra que tenies sota la finestra de la cuina?” Jo faig veure que me'n recordo molt menys del que recordo realment, perquè em fa por caure en enyorances o emocions que no vull.

La mare té migranyes. Tot sovint s'ha d'estirar al llit. Jeu al llit estret del meu germà, al porxo vidrat, a l'ombra d'unes branques feixugues.

—Miro aquest arbre i em sento a casa —diu ella.

—T'aniria bé una mica d'aire fresc i una sortida al camp —li diu el pare. El que vol és que l'acompanyi a fer la ruta de Walker Brothers.

Aquesta no és la idea que es fa la mare d'una sortida al camp.

—¿Puc venir jo?

—Potser la teva mare vol que t'emprovis roba.

—Aquesta tarda no penso cosir —diu la mare.

—Doncs me l'emporto. Me'ls emporto tots dos i així podràs descansar.

¿Què hem fet que la gent necessita descansar de nosaltres? Tant se val. Estic prou contenta per anar a buscar el meu germà, dur-lo al lavabo i pujar junts al cotxe, tots dos amb els genolls sense rentar i jo amb els cabells sense rinxolar. El pare surt de casa amb dues maletes marró molt feixugues plenes d'ampolles i les deixa al seient del darrere. Porta una camisa blanca que resplendeix al sol, corbata i els pantalons clars del seu conjunt d'estiu (l'altre és negre, per als funerals, i era de l'oncle abans que es morís), i un barret de palla de color crema. És la seva indumentària de venedor: els llapis els porta a la butxaca de la camisa. Torna a entrar, probablement per dir adéu a la mare, preguntar-li si està segura que no vol venir i sentir-li dir: “No. No, gràcies, m'anirà bé jeure amb els ulls clucs”. Llavors sortim marxa enrere amb l'esperança creixent d'una aventura, la petita esperança que t'ajuda a passar el sot que ens separa del carrer, l'aire càlid comença a moure's i es converteix en brisa, les cases cada cop menys familiars a mesura que enfilem la drecera que el pare coneix, el camí més curt per sortir del poble. Tanmateix, ¿què ens espera tota la tarda sinó una calorada en cases de pagès atrotinades, potser alguna parada en una botiga, tres cucurutxos de gelat o tres refrescos, i les cançons del pare? Se'n va inventar una sobre ell mateix que es diu “El cowboy de Walker Brothers” i comença així:

El vell Ned Fields és mort
i sóc jo qui faig la seva ruta...

¿Qui és Ned Fields? L'home que ell ha substituït, segurament, i per tant ha de ser mort; però la veu del pare és alhora trista i alegre i converteix aquella mort en absurda, una calamitat còmica. “Tant de bo tornés a ser a Rio Grande, solcant la fosca sorra.” Quan condueix, el pare canta gairebé sempre. Fins i tot ara que sortim del poble, creuem el pont i agafem el revolt tan tancat cap a l'autovia, ell taral·leja, murmura una mena de cançó en veu baixa, només entonant-la, preparant-se per improvisar, de fet, i quan ja som a l'autovia, després del campament dels baptistes i del campament bíblic de vacances es deixa anar:

¿Qui són els baptistes, on són els baptistes,
on són els baptistes anats?
Han baixat a l'Huron, s'han ficat a l'aigua,
es renten per alliberar-se dels pecats.

El meu germà s'ho pren al peu de la lletra i s'agenolla al seient per mirar de veure el llac.

—No veig cap baptista —diu, acusador.

—Jo tampoc, fill —contesta el pare—. Ja t'ho he dit, són a baix al llac.

Així que deixem l'autovia s'acaba la carretera asfaltada. Hem d'apujar els vidres a causa de la pols. La terra és plana, escorxada, buida. Darrere de les granges hi ha mates que retenen l'ombra, ombres de pi negre com basals inaccessibles. Enfilem un llarg vial i al fons de tot ¿què pot haver-hi de més inhòspit, de més desert, que la casa

de pagès alta i sense pintar amb l'herba que arriba fins a l'entrada, les persianes verdes abaixades i una porta al pis de dalt que s'obre al buit? Moltes cases tenen una porta així i encara no he estat capaç d'esbrinar per què. Ho pregunto al pare i diu que és per als somnàmbuls. ¿Què? Doncs si resulta que ets somnàmbul i vols sortir... M'ofenc, m'adono massa tard que fa broma, com sempre, però el meu germà diu amb fermesa:

—Si ho fessin es trencarien la crisma.

Els anys trenta. Tinc tant la sensació que aquesta mena de casa, aquesta mena de tarda, pertanyen a aquella dècada, igual que el barret del pare, la seva corbata llampanant, el nostre cotxe amb l'estrep espaiós (un Essex, i bastant antic). Al camp hi ha cotxes així, molts de més vells, cap de més polsegós. N'hi ha d'espatl·lats que tenen les portes arrencades i els seients instal·lats al porxo. No es veu res de viu, ni aviram ni bestiar. Només gossos. Gossos ajaguts allà on troben una ombra, somiant, cossos escanyolits que s'inflen i es desinflen al ritme de la respiració. S'aixequen quan el pare obre la porta del cotxe i els parla. “Bon noi, aquí tenim un noi, un bon noi.” Es calmen, tornen a la seva ombra. És normal que sàpiga calmar els animals, ell que ha aferrat guineus desesperades amb la tenalla al coll. Una veu suau per als gossos i una altra de forta, animada, per cridar a la porta. “Bon dia, senyora, sóc l'home de Walker Brothers. ¿Què hi posarem, avui?” S'obre una porta, ell desapareix. Prohibit seguir-lo, prohibit ni que sigui sortir del cotxe, només podem esperar i

imaginar-nos què deu dir. De vegades, quan intenta fer riure la mare, fa veure que és a la cuina d'una d'aquestes cases de pagès ensenyant la maleta de mostrari. “Què, senyora, çté problemes de paràsits? Als caps dels seus fills, vull dir. Em refereixo a aquells daixonses que som massa educats per anomenar i que apareixen als caps de les millors famílies. El sabó sol no serveix de res, el querosè no té un perfum gaire agradable, però aquí tinc...” O també: “Cregui'm, assegut i conduint tot el dia, *conec* les virtuts d'aquestes píndoles. Un laxant natural. Un problema freqüent en gent d'edat, quan deixen la vida activa... ¿Què me'n diu, àvia?” Sacsejava la capseta imaginària de píndoles sota el nas de la mare, que al final es posava a riure, sense voler. “¿No ho diu de veritat, això, oi?”, preguntava jo, i ella deia que no, és clar, que era massa galant.

Una eixida rere l'altra, doncs, cotxes vells, bombes, gossos, graners grisos, coberts en ruïnes i molins que no giren. Els homes, si és que treballen al camp, no són a cap camp a la vista. Els nens són lluny, seguint torrenteres eixutes o buscant móres, o potser amagats dins de casa, espiant-nos per les escletxes de les persianes. El seient del cotxe s'ha anat tornant relliscós de suor. Provoco el meu germà perquè toqui la botzina: voldria fer-ho jo però em fa por carregar-me-la. Ell no es deixa ensibornar. Juguem als colors, però és difícil trobar-ne. Gris als graners i als coberts, a les comunes i a les cases, marró de la terra i dels camps, negre o marró dels gossos. Els cotxes rovellats tenen clapes de tots colors on intento trobar el púrpura o

el verd; també ressegueixo les portes en cerca de pintura vella pelada, granat o groga. No podem fer jocs de lletres, que seria millor, perquè el meu germà és massa petit per lletrejar. El joc es desintegra, en tot cas. Ell troba que els colors que dic no són autèntics, i vol que li toqui a ell més sovint.

En una de les cases, tot i que hi ha el cotxe al pati, no obren la porta. El pare truca i xiula, crida: “Hola, ¿que no hi ha ningú? ¡Sóc de Walker Brothers!”, però no se sent resposta enlloc. Aquesta casa no té porxo, només una llosa de ciment inclinada on el pare s’està dret. Fa mitja volta i va cap al graner, el graner que deu ser buit perquè es veu el cel a través, i finalment s’inclina per agafar les maletes. Just llavors s’obre una finestra al pis de dalt, apareix un orinal blanc a l’ampit, algú n’aboca el contingut i esquitxa la paret. La finestra no queda ben bé damunt del cap del pare, de manera que només li arriba algun esquitx. Ell agafa les maletes sense pressa i camina, sense xiular, cap al cotxe. “¿Saps què ha estat, això?”, li dic al meu germà. “Pipí.” Es posa a riure com un ximple.

El pare es cargola un cigarret i l’encén abans d’engegar. La finestra s’ha tancat de cop, la persiana s’ha abaixat, no hem vist a cap moment cap mà ni cap cara.

—Pipí, pipí —crida el meu germà, extasiat—. ¡Algú ha abocat pipí!

—Sobretot no ho diguis a la mare —diu el pare—. No hi sabrà trobar la gràcia.

—¿Surt a la teva cançó, això? —vol saber el meu

germà. El pare diu que no, però que mirarà d'afegir-ho.

Al cap d'una estona m'adono que ja no ens dirigim a cap casa de pagès, tot i que tampoc em sembla que ens estiguem dirigint a casa nostra.

—¿Que és el camí de Sunshine? —pregunto al pare.

—No, senyora —em contesta.

—¿Encara som al teu territori?

Fa que no amb el cap.

—Anem ràpid —diu el meu germà, content, i el cas és que anem fent bots per un camí ple de bassals secs que fan dringar i borbollejar totes les ampolles de les maletes plenes de promeses.

Un altre caminal, una casa, també sense pintar, brillant com plata al sol.

—Em pensava que havíem sortit del teu territori.

—És veritat.

—¿I llavors què hi venim a fer?

—Ara ho veuràs.

Davant de la casa, una dona baixa i rabassuda recull la bugada que té estesa a terra per emblanquir-la i eixugar-la. Quan el cotxe s'atura, la dona el fita un moment, s'inclina a collir un parell de tovalloles més per afegir a la pila que té sota el braç, se'ns acosta i diu amb una veu sense to de cap mena, ni de benvinguda ni hostil:

—¿Que us heu perdut?

El pare triga una mica a sortir del cotxe.

—No ho crec —diu—. Sóc l'home de Walker Brothers.